Η εικοσιτετράχρονη θυγατέρα του πρέσβη είχε ανήσυχο ύπνο τις ζεστές βασανιστικές νύχτες. Ξυπνούσε συχνά και ακόμα κι όταν ξανακοιμόταν, το σώμα της δεν ξεκουραζόταν και τιναζόταν συνεχώς κι αλαφιασμένη λες κι ήθελε να απελευθερωθεί από τρομακτικά αόρατα δεσμά. Μερικές φορές φώναζε σε μια γλώσσα που δε γνώριζε. Αυτό της είχαν πει ταραγμένοι κάποιοι άντρες. Για την ακρίβεια, οι ελάχιστοι άντρες που απόλαυσαν το δικαίωμα να είναι μάρτυρες του ύπνου της. Ως εκ τούτου, τα στοιχεία ήταν περιορισμένα και διόλου κοινής αποδοχής – ωστόσο διαφαινόταν μια ορισμένη συμπεριφορά. Σύμφωνα με μια αρσενική αναφορά, η γλώσσα που μιλούσε ακουγόταν λαρυγγική, κοφτή, σαν αραβικά. Αραβικά του ενύπνιου, σκέφτηκε η ίδια, μιλάω την ονειρογλώσσα της Σεχραζάτ. Ένας άλλος είπε ότι ακουγόταν σαν από ταινία επιστημονικής φαντασίας, σαν από άλλο πλανήτη, σαν φθόγγοι κάποιου εξωγήινου. Σαν τη Σιγκούρνι Γουίβερ που εξοβέλιζε τους δαίμονες στο διάστημα στην ταινία «Chostbusters» κι εκείνοι σπάραζαν στη δαιμόνια εξώκοσμη γλώσσα τους. Μια νύχτα που την έπιασε η μανία της για εξερεύνηση, άφησε ανοιχτό ένα μαγνητόφωνο στο κομοδίνο της, όμως όταν άκουσε στην κασέτα τη φωνή με την επιθανάτια ασχήμια, έτσι παράξενα οικεία και ανοίκεια συνάμα, τρόμαξε τόσο πολύ, που την έσβησε, αν και τίποτα σημαντικό δε σβήστηκε. Η αλήθεια είναι πάντα η αλήθεια.

Αυτές οι αγχωτικές κρίσεις του παραμιλητού ήταν ευσπλαχνικά σύντομες κι όταν τέλειωναν, βυθιζόταν για λίγο κάθιδρη και

λαχανιασμένη σε μια κατάσταση ανονείρευτης εξάντλησης. Ύστερα ξυπνούσε και πάλι στα ξαφνικά, νε τη βεβαιότητα μες στη θολούρα της ότι υπήρχε εισβολέας στο δωμάτιο. Κανένας. Ο εισβολέας ήταν μια απουσία, ένα αρνητικό κενό στο σκοτάδι. Δεν είχε μάνα. Πέθανε την ώρα που τη γεννούσε. Έτσι της είπε η σύζυγος του πρέσβη κι ο πρέσβης πατέρας της την επιβεβαίωσε. Η μάνα της ήταν από το Κασμίρ κι ήταν χαμένη για τη θυγατέρα της, σαν τον χαμένο παράδεισο, σαν το Κασμίρ, σε χρόνους αμνημόνευτους. (Θεωρούσε θέσφατο τη συνωνυμία των όρων «Κασμίρ» και «παράδεισος» κι οι πάντες όφειλαν να αποδεχτούν το αξίωμα.) Έτρεμε απ' την απουσία της μάνας της, μια απουσιαφρουρός στα σκοτάδια, και περίμενε τη δεύτερη καταστροφή, περίμενε δίχως να ξέρει ότι περιμένει. Μόλις χάθηκε ο πατέρας της, ο λαμπερός, κοσμοπολίτης Γαλλο-αμερικανός πατέρας της, που έλεγε για τον εαυτό του «είμαι σαν το Άγαλμα της Ελευθερίας», εκείνος ο λατρευτός, καταγέλαστος, στιγματισμένος, καταφρονημένος, ατίθασος, ανήθικος, μακρινός, ακαταμάχητος πατέρας, η θυγατέρα του άρχισε να κοιμάται βροντερά λες και πήρε άφεση αμαρτιών. Των δικών της ή ίσως και των δικών του. Το βάρος της αμαρτίας μεταβιβάστηκε. Δεν πίστευε στην αμαρτία.

Ώσπου να χαθεί ο πατέρας της, δεν ήταν μια γυναίκα εύκολη στον κοινό ύπνο, αν και ήταν μια γυναίκα ποθητή και για τον κοινό ύπνο. Η πίεση των αντρικών πόθων την κούραζε. Η πίεση των δικών της πόθων παρέμενε αλύτρωτη. Οι ελάχιστοι εραστές της αποδείχτηκαν ασήμαντοι, οπότε, υπονοώντας ότι το θέμα έκλεισε, το πήρε απόφαση και συμβιβάστηκε με ένα μέτριο καθ' όλα τύπο κι άρχισε να σκέφτεται στα σοβαρά την πιθανότητα να τον παντρευτεί. Τότε έσφαξαν σαν πρόβατο τον πρέσβη στο κατώφλι της και τον άφησαν να ξεματώσει. Ο φονιάς τον έσφαξε μια κι έξω. Τον μαχαίρωσε στο λαιμό. Μέρα μεσημέρι έγινε το φονικό! Σίγουρα η κάμα στραφτάλιζε στον χρυσαφένιο ήλιο, τον ήλιο που ήταν η διαβόητη ευλογία ή η φρικτή κατάρα αυτής της

πόλης. Η θυγατέρα του σκοτωμένου ήταν μια γυναίκα που μισούσε την καλοκαιρία, όμως τον περισσότερο καιρό μόνο τέτοιο καιρό διέθετε αυτή η πόλη. Αναγκαστικά υπέφερε στωικά τους ατέλειωτους μονότονους μήνες της ανίσκιωτης λιακάδας και της ανυπόφορης κάψας της ερήμου. Τα σπάνια πρωινά που ξυπνούσε με συννεφιά και μια υποψία υγρασίας στην ατμόσφαιρα, τεντωνόταν σαν γάτα στο κρεβάτι της και για λίγο γέμιζε χαρά κι ελπίδα. Όμως αναπόδραστα τα σύννεφα χάνονταν ως το απομεσήμερο και εμφανιζόταν πάλι εκείνο το άτιμο παιδιάστικο γαλανό χρώμα στον ουρανό που έκανε τα πάντα να μοιάζουν αθώα και αγνά κι ο αστραφτερός προκλητικός ορίζοντας αντιλαλούσε σαν άντρας που γελάει τρανταχτά μέσα σε εστιατόριο.

Σε μια τέτοια πόλη δεν υπήρχε περίπτωση να βρεθεί πρασινάδα ή τουλάχιστον έτσι νόμιζες. Τα πάντα ήταν αυτό που ήταν και τίποτ' άλλο, ίδια κι απαράλλαχτα δίχως την αχνή θαμπάδα του ψιλόβροχου, της σκιάς, της ψύχρας. Κάτω απ' αυτόν τον ανηλεή ήλιο δεν υπήρχε πουθενά κρυψώνα. Παντού εκτεθειμένοι άνθρωποι, με ελάχιστα ρούχα, σώματα λαμπερά κάτω απ' τον ήλιο, σαν κινούμενες διαφημίσεις. Πουθενά μυστήριο ή βάθος — μόνο επιφάνεια και αποκάλυψη. Όμως μαθαίνοντας την πόλη ανακάλυπτες πως όλη αυτή η κουραστική διαφάνεια ήταν μια ψευδαίσθηση. Η πόλη ήταν γεμάτη ψευδαισθήσεις, ψευτιά, ξεγέλασμα, ήταν μια πόλη με ιλιγγιώδεις εναλλαγές, μια μητρόπολη της κινούμενης άμμου που έκρυβε τη φύση της με περιφύλακτη μυστικοπάθεια, παρά την επιφανειακή της γύμνια. Σ' αυτόν τον τόπο ακόμα και οι δυνάμεις της καταστροφής δεν είχαν πια ανάγκη το κρησφύγετο του σκότους. Έκαιγαν μες στην πρωινή λαμπρότητα, τυφλώνοντας τα μάτια. Μαχαίρωναν με το κοφτερό θανατηφόρο φως τους.

Το όνομά της ήταν Ινδία. Δεν της άρεσε αυτό το όνομα. Ποιον άνθρωπο λένε Αυστραλία ή Ουγκάντα ή Περού; Στα μέσα του '60 ο πατέρας της, ο κύριος Μαξιμίλιαν Όφαλς, κατά κό-

σμον Μαξ (μεγαλωμένος στο Στρασβούργο της Γαλλίας σ' ένα πιο πρώιμο στάδιο αυτού του κόσμου), υπήρξε ο πιο αγαπητός άντρας της Αμερικής κι ύστερα ο πιο σκανδαλώδης πρέσβης της στην Ινδία, αλλά αυτό δεν αποτελούσε δικαιολογία. Δε βαφτίζεις το παιδί σου Ερζεγοβίνη ή Τουρκία ή Μπουρούντι επειδή οι γονείς του έκαναν τις τσαχπινιές τους εκεί πέρα. Τη συνέλαβαν στην Ανατολή —τη συνέλαβαν εκτός γάμου και τη γέννησαν υπό τους ορυμαγδούς της οργής και της κατακραυγής που κατέστρεψαν το γάμο και τη διπλωματική καριέρα του πατέρα της— όμως τίποτε απ' αυτά δε συνιστούσε επαρκή δικαιολογία για το όνομα που της φόρτωσαν σαν ασήκωτη λαιμαριά, γιατί τότε όλος ο κόσμος θα είχε γεμίσει με άντρες και γυναίκες που ονομάστηκαν Ευφράτης ή Πισγκάχ ή Ιζτακιχουάτλ ή Γουλουμούλου. Γαμώτο, στην Αμερική αυτό το είδος της ονοματοδοσίας δεν ήταν σπάνιο, γι' αυτό και εν μέρει καταρρίπτονταν τα επιχειρήματά της και χειροτέρευε η ενόχλησή της. Στην Αμερική βαφτίζονταν Νεβάδα Σμιθ, Ιντιάνα Τζόουνς, Τένεσι Ουίλιαμς, Τένεσι Έρνι Φορντ. Τα σκεφτόταν και καταριόταν υψώνοντας απειλητικά το δάχτυλο.

Το «Ινδία» συνέχιζε να της ηχεί σαν λάθος όνομα, της φαινόταν εξωτικό, αποικιακό, σαν να υπονοούσε ότι δεν είχε δικαίωμα στην αληθοφάνεια, γι' αυτό επέμενε ότι δεν της ταίριαζε καθόλου, δεν ένιωθε καθόλου σαν την Ινδία, παρόλο που είχε έντονα χρώματα, πράσινα μάτια και μακριά μαύρα γυαλιστερά μαλλιά. Δεν ήθελε να είναι αχανής, ούτε υπο-ηπειρωτική, ή πληθωρική, ή βάρβαρη, ούτε εκρηκτική ή πολυπληθής ή αρχαία, θορυβώδης ή μυστικιστική ή με οποιονδήποτε τρόπο τριτοκοσμική. Το αντίθετο. Παρουσιαζόταν σαν πειθαρχημένη, περιποιημένη, μουντή, σκιερή, εσωστρεφής, άθρησκη, χαμηλών τόνων, ήπια. Μιλούσε με αγγλική στιλιζαρισμένη προφορά. Δε συμπεριφερόταν παρορμητικά αλλά με νηφάλιο αυτοέλεγχο. Αυτή την προσωπικότητα επέλεξε και την είχε πλάσει με φοβερή αποφασιστικότητα. Ήταν η μοναδική εκδοχή που γνώριζαν όλοι στην Αμε-

ρική, εκτός απ' τον πατέρα της και τους εραστές της που το 'σκασαν πανικόβλητοι απ' τις ενύπνιες αλλοκοτιές της. Όσο για τη μύχια εσώτερη ζωή της, τη βίαιη αγγλική της προϊστορία, το θαμμένο χρονικό της διαταραγμένης συμπεριφοράς της, τα χρόνια της τόσο εφηβικής παραβατικότητας, τα καταχωνιασμένα γεγονότα του ολιγόχρονου αλλά δραστήριου παρελθόντος της, ε, αυτά δεν ήταν θέματα προς συζήτηση, δεν αφορούσαν το ευρύ κοινό. Τώρα πια κρατούσε σφιχτά τα ηνία της ζωής της. Το προβληματικό παιδί μέσα της εκδηλωνόταν μόνο στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου της: Μία φορά την εβδομάδα πήγαινε για μποξ στου Τζίμι Φις, στη Σάντα Μόνικα, όπου ασκούνταν και ο Τάισον με τη Λάιλα Άλι. Η παγερή μανία των χτυπημάτων της υποχρέωνε τους άντρες να σταματούν για να τη χαζέψουν. Δύο φορές την εβδομάδα έκανε γουίν τσαιν με τον διάσημο Κλουσό που ήταν φτυστός ο Μπερτ Κουκ κι ύστερα η χάρη της έφτανε ως την έρημο στην περιοχή Παλς όπου έκανε σκοποβολή σε κινούμενο στόχο κι έπειτα γύριζε στο κέντρο του Λος Άντζελες για τοξοβολία, κοντά στο Ελίσιαν Παρκ, εκεί όπου γεννήθηκε αυτή η πόλη. Απέκτησε αυστηρό αυτοέλεγχο με τα νεοαποκτηθέντα ταλέντα της και τα έμαθε για να επιβιώσει, να υπερασπιστεί τον εαυτό της, να ειδικευτεί στην αυτοάμυνα. Καθώς κρατούσε το ολυμπιακών προδιαγραφών τόξο της, νιώθοντας την πίεση του συρματόσκοινου στα χείλη της, αγγίζοντας κάπου κάπου την άκρη του ξύλου με τη γλώσσα της, ένιωθε ερεθισμό σχεδόν ερωτικό, και επέτρεπε στον εαυτό της να φουντώσει ενόσω για δευτερόλεπτα σκόπευε κέντρο, ώσπου το πρώτο βέλος να πετάξει προς το στόχο κι ύστερα να απελευθερώσει τα υπόλοιπα άηχα μα δηλητηριώδη βέλη της, πανηγυρίζοντας μέσα της καθώς έβρισκε στόχο. Το τόξο ήταν το αγαπημένο της όπλο.

Επίσης προσπαθούσε να έχει αυτοέλεγχο, γιατί ήξερε πόσο αλλόκοτη μπορούσε να γίνει. Όταν τα μάτια της θόλωναν αλλοιώνοντας την πραγματικότητα, τα επανέφερε στην τάξη με την

ατσάλινη θέλησή της. Δεν ήθελε να χάνει το χρόνο της με διάφορες ψυχολογικές διαταραχές, δε μιλούσε ποτέ για τα παιδικά της χρόνια και έλεγε παντού ότι δε θυμόταν τα όνειρά της.

Στα γενέθλια των εικοσιτεσσάρων της χρόνων, ο πρέσβης έφτασε στην πόρτα της. Έριξε μια ματιά απ' το μπαλκόνι της στον τέταρτο όροφο και τον είδε να χτυπάει το κουδούνι, φορώντας ένα παράταιρο μεταξωτό κοστούμι, σαν γέρος εραστής, μέρα μεσημέρι. Κρατούσε και λουλούδια! «Θα σκεφτούν ότι μ' έπιασες γκόμενα από το νηπιαγωγείο!» του φώναξε.

Ξετρελαινόταν να βλέπει ταραγμένο τον πατέρα της που συνοφρυώθηκε, σηκώνοντας τον δεξιό του ώμο ως το αυτί του, με το χέρι στον αέρα λες και ήθελε να προφυλαχτεί από την αόρατη μπουνιά τους. Τον είδε πρισματικά σ' ένα πολύχρωμο ουράνιο τόξο αγάπης. Τον είδε να βυθίζεται στο παρελθόν καθώς στεκόταν εκεί κάτω στο πεζοδρόμιό της, και κάθε στιγμή του πέρασε μπρος απ' τα μάτια της και χάθηκε για πάντα αφήνοντας πίσω της ακτίνες φωτός που διαλύθηκαν στο διάστημα. Έτσι ήταν, έτσι είναι η απώλεια, αυτό ήταν και είναι ο θάνατος: Διαφυγή σε φωτεινά κύματα, σε λαμπερές διαχύσεις με την απερίγραπτη ταχύτητα ετών φωτός στις αιωνίως αυξομειούμενες αποστάσεις του σύμπαντος. Κάποια μέρα, στο χείλος του γνωστού σύμπαντος, ένα πλάσμα χωρίς φαντασία, ίσως να ακουμπούσε το μάτι του σ' ένα τηλεσκόπιο και να έβλεπε τον Μαξ Όφαλς να πλησιάζει με το μεταξωτό κοστούμι του και τα γενέθλια τριαντάφυλλα, κινούμενος αιωνίως σε μια παλίρροια φωτός. Λεπτό το λεπτό την άφηνε, γινόταν πρέσβης σε μακρινά, αόρατα και άγνωστα σύμπαντα. Έκλεισε τα μάτια και τα ξανάνοιξε. Όχι, ο πρέσβης δε βρισκόταν δισεκατομμύρια έτη φωτός μακριά, χαμένος στους στροβιλιζόμενους γαλαξίες. Ήταν εδώ, στο δρόμο του σπιτιού της, με σάρκα και οστά.

Είχε ανακτήσει την ψυχραιμία και την πόζα του. Μια γυναίκα με αθλητική φόρμα που έστριψε τρέχοντας απ' τη γωνία της Όκγουντ πλησιάζοντάς τον, εντυπωσιάστηκε αμέσως βγάζοντας θαυ-

μαστικά και εύκολα συμπεράσματα, για το σεξαπίλ και την οικονομική ευμάρεια που ακτινοβολούσαν πάνω του. Ήταν ένας από τους αρχιτέκτονες του μεταπολεμικού κόσμου και της διεθνούς οργάνωσής του, ήταν ένας από τους συντελεστές των νεότερων οικονομικών και διπλωματικών διεθνών συμβάσεων. Ακόμα και σ' αυτή την προχωρημένη ηλικία, έπαιζε καταπληκτικό τένις. Το χέρι του ήταν ένα απρόσμενο όπλο. Η λιγνή του σιλουέτα με το μακρύ λευκό παντελόνι γινόταν σίφουνας στο γήπεδο του τένις. Θύμιζε τον παλιό πρωταθλητή, τον Τζιν Μπορότρα για όσους ζούσαν ακόμα και τον μνημόνευαν όταν ήταν στις δόξες του. Ο πρέσβης κοίταξε φανερά ικανοποιημένος τα αμερικανικά στήθια στο αθλητικό σουτιέν της κοπέλας. Καθώς τον προσπερνούσε τρέχοντας, της πρόσφερε ένα απ' τα τριαντάφυλλα του τεράστιου μπουκέτου του. Η μικρή το πήρε κι αμέσως, σαν τρομαγμένη από τη γοητεία του, από την αισθησιακή εγγύτητα της έκδηλης αντρικής του μαγγανείας αλλά κι απ' τον εαυτό της, ανέπτυξε ταχύτητα. Έρωτας δεκαπεντάχρονος.

Διάφορες κυρίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κρεμάστηκαν απ' τα άλλα μπαλκόνια της πολυκατοικίας για να χαζέψουν με τα μισάνοιχτα ξεδοντιάρικα στόματά τους το γόη. Σήμερα είχαν βγει σωρηδόν. Συνήθως μαζεύονταν σε μικρότερες ομάδες στο πεζοδρόμιο ή σε ντουέτα και τρίο γύρω απ' τη μικρή πισίνα της αυλής, με τα μαγιό τους για κουτσομπολιό και απαγορευμένο λόγω χοληστερίνης τσιμπολόγημα. Συνήθως κοιμούνταν πολύ κι όταν δεν κοιμούνταν, γκρίνιαζαν. Είχαν θάψει τους συζύγους τους, αφότου πέρασαν μαζί τους σαράντα με πενήντα χρόνια αδιάφορης ζωής. Καμπουριασμένες, κουρασμένες, ανέκφραστες, πενθούσαν τη μυστήρια τη μοίρα τους που τις έστειλε στην άλλη άκρη της γης και τις ξερίζωσε απ' τον τόπο τους. Μιλούσαν αλλόκοτες γλώσσες, γεωργιανά, κροατικά, ουζμπεκικά. Οι άντρες τους τις απογοήτευσαν γιατί πέθαναν. Ήταν οι πεσμένες κολώνες των σπιτιών τους, τελικά αποδείχτηκαν ανάξιοι της εμπιστοσύνης τους, αφού τις πή-

ραν μακριά από οτιδήποτε οικείο και τις έφεραν σ' αυτή την ανίσκιωτη γη των επιλησμόνων λωτοφάγων, σ' αυτό τον τόπο της χυδαιότητας της νιότης, σ' αυτή την Καλιφόρνια όπου το σώμα ήταν ναός και η άγνοια, ευλογία και τις πέταξαν σ' ένα καζάνι με φιδέ κι οι έρμες οι χήρες κατάλαβαν σ' αυτό το ύστερο στάδιο της ζωής τους ότι γενικά η ζωή δεν μετράει κι ακόμα ειδικότερα οι σύζυγοι. Τα απογεύματα τραγουδούσαν παιδικά τραγουδάκια της Βαλτικής, των Βαλκανίων, της αχανούς μογγολικής στέπας.

Εξίσου μόνοι κι άγαμοι ήταν και οι αρσενικοί γέροντες της γειτονιάς. Μερικοί είχαν καταντήσει σκέτα σακιά που τραβούσε μανιακά η βαρύτητα, άλλοι σακατεμένες λερές αρκούδες με ανοιχτά φερμουάρ, ενώ ένα τρίτο, πιο νεανίζον είδος γερόντων κυκλοφορούσαν ντυμένοι στην πένα, με χαριτωμένα μπερεδάκια και μικρά παπιγιόν. Φλερτάριζαν απελπισμένα τις χήρες με κιτρινωπά χαμόγελα από χαλασμένες μασέλες και μελαγχολικές λαδωμένες τούφες μαλλιών που ξέφευγαν απ' τα μπερέ τους, όμως οι χήρες τούς αγνοούσαν συστηματικά όλο περιφρόνηση. Γι' αυτό ο κοτσονάτος γόης Μαξ Όφαλς αποτελούσε το απαύγασμα του ανδρισμού, γι' αυτό τον καμάρωναν με τόση ταπεινοφροσύνη. Αν μπορούσαν θα τον σκότωναν από πάθος, αλλά τώρα πια δεν προλάβαιναν, απασχολημένες καθώς ήταν με τον δικό τους θάνατο.

Η Ινδία είδε τα πάντα, είδε τις επιδειξιομανείς γραίες που σχεδόν χόρευαν φλερτάροντας τον πατέρα της απ' τα μπαλκόνια τους, είδε και τους γέρους περιφρονημένους αρσενικούς που καιροφυλακτούσαν. Μια εξαίσια ρωσική αντίκα, η Όλγα Σιμεόνοβνα, ένα γιγάντιο θηλυκό σαμοβάρι ντυμένο με τζιν φόρμα, χαιρετούσε ήδη τον πρέσβη με τιμές αρχηγού κράτους. Αν υπήρχε κόκκινο χαλί στο κτίριο, θα το είχε τσουλήσει στις σκάλες.

«Δε σας άνοιξε αμέσως, κύριε πρεσβευτά μου, αχ, τι να κάνουμε, έτσι είναι τα παιδιά. Τι να πω; Στις μέρες μας οι κόρες είναι δύσκολη υπόθεση, ήμουνα κι εγώ κόρη του πατέρα μου αλλά τον είχα θεό, ποτέ δεν τον άφησα να περιμένει! Αλί και τρισαλί μου, δύσκο-

λο πράγμα να ανατρέφεις κόρες στην εποχή μας. Σε παρατάνε στα κρύα του λουτρού. Εγώ, κύριέ μου, είμαι μια πρώην μάνα, όμως τώρα τις θεωρώ νεκρές κι αποθαμένες, τις κόρες μου. Τις φτύνω. Για μένα δεν έχουν όνομα. Τις διέγραψα. Εκεί καταντήσαμε».

Τα είπε όλα με μιαν ανάσα, στριφογυρίζοντας στη χούφτα της μια πατάτα με ξεπεταγμένες ρίζες. Την ήξεραν ως κι οι πέτρες σ' αυτή την τελευταία γειτονιά της και την έλεγαν Όλγα-Βόλγα, ενώ η ίδια επέμενε ότι ήταν η τελευταία απόγονος μιας γενιάς διάσημων πατατομαγισσών του Αστραχάν, μια γνήσια μάγισσα που με την πατάτα της χάριζε έρωτες, πλούτη ή βάσανα. Στη μακρινή της πατρίδα, σε ξεχασμένους χρόνους, υπήρξε, κατά τα λεγόμενά της, αντικείμενο του αντρικού θαυμασμού και δέους. Τώρα, χάρη στον έρωτα ενός πεθαμένου πια ναύτη, έριξε αραξοβόλι στο δυτικό Χόλιγουντ φορώντας τζιν εργατικές φόρμες στο θηριώδες σώμα της και πουά κόκκινο μαντίλι στο κεφάλι για να κρύψει τα αδύναμα άσπρα της μαλλιά. Απ' τη μια τσέπη ξεφύτρωνε ένα γαλλικό κλειδί κι ένα ηλεκτρολογικό κατσαβίδι. Τα παλιά καλά χρόνια είχε τη δύναμη να καταραστεί τη γάτα σου, να σε κάνει να γκαστρωθείς, να σου ξινίσει το γάλα. Τώρα, όταν δε μάζευε τα νοίκια, άλλαζε γλόμπους κι εξέταζε χαλασμένους φούρνους.

Συνέχισε ακάθεκτη: «Όσο για μένα, κύριε πρεσβευτά μου, σήμερα δε ζω ούτε εδώ ούτε εκεί, ούτε στην Αμερική ούτε στο Αστραχάν. Θα πρόσθετα ότι δε ζω ούτε σ' αυτό τον κόσμο ούτε στον επόμενο. Μια γυναίκα σαν κι εμένα ζει πάντα στο ενδιάμεσο. Κάπου ανάμεσα στις αναμνήσεις και την καθημερινότητα. Ανάμεσα στο χτες και το αύριο, σ' αυτή τη χώρα της χαμένης ευτυχίας και ειρήνης, σ' αυτή τη χώρα της χαμένης γαλήνης. Αυτή είναι η μοίρα μας. Παλιά ένιωθα ότι όλα είναι μια χαρά. Όχι πια. Γι' αυτό και δε φοβάμαι πια το θάνατο».

«Είμαι κι εγώ πολίτης αυτής της χώρας, μαντάμ», τη διέκοψε ο γενναίος πρέσβης. «Έχω κι εγώ ζήσει αρκετά χρόνια εδώ και μάλιστα μου έδωσαν ιθαγένεια».

Η Όλγα γεννήθηκε λίγα χιλιόμετρα δυτικά του δέλτα του ποταμού Βόλγα, σ' έναν τόπο με θέα στην Κασπία Θάλασσα. Ύστερα απ' τις περιγραφές του τόπου της προχωρούσε πάντα εξηγώντας την πατατομαγεία του εικοστού αιώνα. «Ναι, βέβαια, δύσκολα χρόνια», έλεγε στις γριές στα μπαλκόνια και στους γέρους στην πισίνα ή στην Ινδία όπου και όποτε τη στρίμωχνε. Τώρα τσάκωσε τον μέγα Μαξ Όφαλς στα γενέθλια της κόρης του. «Ναι, βέβαια, φτώχια και καταπίεση και ξεριζωμός, στρατός, μάχες, τα σημερινά παιδιά τα βρήκαν όλα έτοιμα, τι ξέρουν αυτά; Φως φανάρι, είστε άνθρωπος της διανόησης, όλο και κάτι ζήσατε. Ναι, ξεριζωμός κι επιβίωση, η ανάγκη μάς έκανε πονηρές αλεπούδες. Δίκιο δεν έχω; Ναι, βέβαια, υπήρχε κι ένας άντρας κάποτε, ένα όνειρο, ένας γάμος, παιδιά... δε μένουν ποτέ, έχουν τη δική τους ζωή, σου παίρνουν τη δική σου και φεύγουν. Ναι, βέβαια, πόλεμος, ο σύζυγος χάθηκε, ο πόνος είναι ανείπωτος. Ναι, ξεριζωμός, πείνα, κοροϊδία, τύχη, ένας άλλος άντρας, ένας καλός άντρας, ένας θαλασσινός. Κι ύστερα να διασχίσεις τη θάλασσα, να σε μαγέψει η δύση, να διασχίσεις τη στεριά, δεύτερη φορά χήρα, οι άντρες δε διαρκούν πολύ, οι παρόντες εξαιρούνται, ο άντρας δεν το 'χει στη φτιάξη του ν' αντέχει. Στη ζωή μου οι άντρες ήταν σαν τα παπούτσια. Είχα δύο και τα 'φτυσαν κι οι δύο. Έπαθα κι έμαθα: κάλλιο ξυπόλυτη. Όχι ότι ζητούσα το ακατόρθωτο. Όχι, ποτέ δε ζήτησα τέτοιο πράμα. Πάντα αυτά που ήξερα από μόνη μου, πάντα αυτά ήθελα. Ποτέ δε με πέτυχαν οι εχθροί μου, πάντα θριαμβεύω από μόνη μου. Η πατάτα έχει δύναμη, τα πάντα πετυχαίνεις με την πατάτα. Όμως τώρα με πήρανε τα χρόνια και ούτε η πατάτα δε μου γυρίζει το χρόνο πίσω. Εμείς τον ξέρουμε τον κόσμο, σωστά δεν τα λέω; Ξέρουμε πώς τελειώνει».

Έστειλε το σοφέρ του με τα λουλούδια πάνω και περίμενε την Ινδία στο πεζοδρόμιο. Τον καινούργιο σοφέρ. Η κόρη του παρατήρησε αδιάφορα ότι ήταν νόστιμος άντρας, ίσως ωραίος, σαραντάρης, ψηλός, σχεδόν με την ίδια γοητεία στην κίνηση με

τον ασύγκριτο Μαξ. Περπατούσε τεντωμένος κι ανάλαφρος λες και ισορροπούσε σε τεντωμένο σκοινί. Το πρόσωπό του έδειχνε πόνο και δεν της χαμογέλασε παρότι πρόσεξε τις ρυτίδες του γέλιου γύρω απ' τα μάτια του που τώρα την παρατηρούσαν με μιαν αλλόκοτη ένταση. Το βλέμμα του της έφερε ρίγος σαν ηλεκτροπληξία. Ο πρέσβης δεν επέμενε στη στολή κι έτσι ο σοφέρ του φορούσε ένα μισάνοιχτο λευκό πουκάμισο και λινό παντελόνι, μια αντι-δια-στολή της ηλιόλουστης Αμερικής. Η ομορφιά αριβάριζε σ' αυτή τη χώρα σε λυπητερά στίφη μεταναστών, στίφη που υπέφεραν, εξευτελίζονταν και το δυνατό νόμισμα της ομορφιάς τους καταστρεφόταν κι έχανε την αξία του όπως το ρούβλι ή το πέσος. Δούλευαν στις καμινάδες, στα μπαρ, στα σκουπίδια, στα σπίτια. Η πόλη ήταν ένας βραχώδης λόφος κι αυτοί ήταν τα πανικόβλητα τρωκτικά της που ποδοπατούσαν το ένα το άλλο στην άτακτη φυγή τους. Οι πρόποδες του λόφου σχημάτιζαν την κοιλάδα με τις σπασμένες κούκλες.

Ο σοφέρ απέστρεψε κουρασμένα το βλέμμα του από πάνω της κοιτώντας το πάτωμα. Απάντησε στην ερώτησή της: ναι, καταγόταν απ' το Κασμίρ. Η καρδιά της να σπάσει. Ένας σοφέρ από τον παράδεισο. Τα μαλλιά του βουνίσιος χείμαρρος. Νάρκισσοι φυτρωμένοι στις όχθες του ποταμού και παιωνίες απ' τις βουνίσιες πεδιάδες ξεφύτρωναν απ' το μισάνοιχτο πουκάμισο. Γύρω του αντιλαλούσαν βραχνοί ήχοι ινδικού ζουρνά. Όχι, αυτά είναι γελοιότητες, είπε μέσα της. Ποτέ μα ποτέ δεν επέτρεπε στον εαυτό της τις φαντασιώσεις. Ο κόσμος ήταν πραγματικός. Ο κόσμος ήταν όπως ήταν. Έκλεισε τα μάτια της. Τα ξανάνοιξε και ιδού μπροστά της, η απόδειξη. Η κανονικότητα νίκησε. Ο αλούλουδος σοφέρ περίμενε υπομονετικά κρατώντας ανοιχτή την πόρτα του ασανσέρ. Έσκυψε το κεφάλι για να τον ευχαριστήσει. Πρόσεξε ότι είχε κάνει γροθιές τις χούφτες του και τα χέρια του έτρεμαν. Οι πόρτες έκλεισαν κι άρχισε η κάθοδος.

Το όνομα που χρησιμοποιούσε, το όνομα που της έδωσε όταν

τον ρώτησε, ήταν Σαλιμάρ. Μιλούσε ελάχιστα, σπαστά αγγλικά. Με δυσκολία κατάλαβε τι τον ρώτησε. Είχε μπλε μάτια, δέρμα πιο ανοιχτόχρωμο απ' το δικό της, γκρίζα μαλλιά με ξανθές ανταύγειες. Αποφάσισε ότι δεν ήταν ανάγκη να μάθει την ιστορία του. Όχι σήμερα. Μια άλλη μέρα θα τον ρωτούσε μήπως φορούσε έγχρωμους φακούς επαφής, αν οι ξανθές ανταύγειες ήταν φυσικές, αν από μόνος του διάλεξε αυτό το στιλ ή ήταν επιβεβλημένη επιλογή του πατέρα της που ήξερε πώς να επιβάλλεται με τόση γοητεία, που έφτανες να νομίζεις ότι είναι ιδέα σου, φταις, αυτός είναι απόλυτα αυθεντικός εσύ είσαι κακοπροαίρετος. Η νεκρή της μάνα καταγόταν απ' το Κασμίρ. Αυτό ήταν από τα ελάχιστα που ήξερε γι' αυτή τη γυναίκα. Της έφταναν. Ο Αμερικανός πατέρας της δεν πέρασε ποτέ τις εξετάσεις για δίπλωμα οδήγησης, παρότι λάτρευε τα αυτοκίνητα. Και τα αγόραζε. Και έπαιρνε σοφέρ. Σοφέρ που έρχονταν κι έφευγαν γρήγορα γιατί φυσικά ήθελαν να γίνουν διάσημοι. Κάποια στιγμή για μια-δυο εβδομάδες, ο πρέσβης είχε σοφέρ έναν καλλονό που έφυγε και βρέθηκε ηθοποιός σε σαπουνόπερα. Και άλλοι του σοφέρ αναβόσβησαν στιγμιαία στη δόξα σαν χορευτές σε βιντεοκλίπ. Τουλάχιστον δύο, μία εξ αυτών γυναίκα κι ένας άντρας, έκαναν επιτυχία σε πορνοταινίες — η Ινδία έπεσε πάνω τους καθώς έκανε ζάπινγκ σε διάφορα δωμάτια ξενοδοχείων. Έβλεπε πορνό στα ξενοδοχεία για να νανουρίζεται όταν δεν ήταν σπίτι της. Έβλεπε πορνό και στο σπίτι της.

Ο Σαλιμάρ από το Κασμίρ τη συνόδευσε ως το ισόγειο. Ήταν νόμιμος; Είχε άδεια παραμονής; Είχε έστω άδεια οδήγησης; Γιατί προσελήφθη; Μήπως είχε τεράστιο πέος, άξιο προς θέαση κατά τις νυχτερινές διαμονές της στα ξενοδοχεία; Ο πατέρας της ρωτούσε τι θέλει στα γενέθλιά της. Κοίταξε το σοφέρ και προς στιγμήν ευχήθηκε να ανήκε σ' εκείνο το είδος γυναίκας που κάνει πρόστυχες ερωτήσεις μέσα σε ασανσέρ, στα πρώτα λεπτά μιας γνωριμίας. Όμως ποιος αντέχει να ρωτάει πονηριές έναν πανέ-

μορφο άνθρωπο, ξέροντας ότι δεν καταλαβαίνει γρι κι απλώς χαμογελάει σαν κάθε κατώτερος υπάλληλος δίχως να αντιλαμβάνεται το παιχνίδι; Τον έπαιρνε από πίσω, μήπως; Ήθελε να δει το χαμόγελό του. Δεν ήξερε τι ήθελε. Ήθελε να γυρίζει ντοκιμαντέρ. Ο πρέσβης όφειλε να ξέρει τι δώρο ήθελε, δεν έπρεπε να ρωτάει. Έπρεπε να της φέρει έναν ελέφαντα, να τον καβαλήσει και να πάει βόλτα στη λεωφόρο Γουίλσαϊρ, ή να την πάει για σκάι-ντίβινγκ, ή στο Άνγκορ Μπατ ή στο Μάτσου Πίτσου ή στο Κασμίρ.

Ήταν είκοσι τεσσάρων. Ήθελε να κατοικεί στα γεγονότα όχι στα όνειρα. Οι γνήσιοι πιστοί, αυτοί οι εφιαλτικοί ονειρευτές, κρέμονταν απ' τα ράσα του Αγιατολάχ Χομεϊνί, όπως κάποτε άλλοτε, άλλοι γνήσιοι πιστοί απ' την Ινδία που πήρε τ' όνομά της, έκοψαν με τα δόντια τους τον άγιο Φράνσις Ξαβιέρ. Ένα του κομμάτι κατέληξε στο Μακάο κι ένα άλλο στη Ρώμη. Ήθελε σκιές, κιαροσκούρο, μουντάδα. Ήθελε να δει κάτω απ' την επιφάνεια, τον ομφάλιο μηνίσκο αυτής της εκτυφλωτικής λαμπρότητας, να διαπεράσει τον υμένα της φωταυγής, να χωθεί στη ματωμένη κρυφή αλήθεια. Ό,τι δεν ήταν κρύφιο, ό,τι ήταν ακάλυπτο και εμφανές δεν ήταν αληθινό. Ήθελε τη μάνα της. Ήθελε τον πατέρα της να της μιλήσει για τη μάνα της, να της δείξει γράμματα, φωτογραφίες, να της φέρει μηνύματα απ' τους νεκρούς. Ήθελε να φανερωθεί η χαμένη της ιστορία. Δεν ήξερε τι ήθελε. Ήθελε να φάει.

Το αυτοκίνητο ήταν σκέτη έκπληξη. Ο Μαξ συνήθιζε τα κλασικά εγγλέζικα αυτοκίνητα, όμως ετούτο εδώ ήταν εντελώς διαφορετικό, ένα ασημένιο πολυτελές γρήγορο σπορ κατασκεύασμα με πόρτες-φτερά νυχτερίδας. Μια φουτουριστική μηχανή σαν από ταινία επιστημονικής φαντασίας. Το να σε οδηγεί σοφέρ σ' ένα τέτοιο αυτοκίνητο καταντούσε μια ιδιοτροπία ανάξια του μεγαλείου του πρέσβη, σκέφτηκε απογοητευμένη.

«Δεν υπάρχει χώρος για τρία άτομα σ' αυτό τον ατομικό πύραυλο», είπε δυνατά. Ο πρέσβης πέταξε τα κλειδιά στη χούφτα της. Το αυτοκίνητο έκλεισε γύρω τους πεισματικά, δυναμικά, λαν-

θασμένα. Ο πανέμορφος σοφέρ, ο Σαλιμάρ απ' το Κασμίρ, έμεινε στο πεζοδρόμιο, μια σταλιά σαν κουνουπάκι στον πλαϊνό καθρέφτη της, με τα μάτια του ν' αστράφτουν σαν σπαθιά. Έγινε μια μαριδούλα, μια ακρίδα. Η Όλγα Βόλγα, η πατατομάγισσα στεκόταν δίπλα του. Τα σώματά τους σχημάτιζαν αριθμό. Σχημάτιζαν ένα τέλειο 10.

Στο ασανσέρ ένιωσε ότι ο σοφέρ ήθελε να την αγγίξει, συναισθάνθηκε την αβάσταχτη λαχτάρα του. Και μπερδεύτηκε. Όχι, δεν μπερδεύτηκε. Αυτό που την μπέρδευε ήταν η συναίσθηση ότι η λαχτάρα του δεν είχε σεξουαλική φόρτιση. Ένιωσε να τη μεταμορφώνει σε αφηρημένη έννοια. Λες και η λαχτάρα του να την αγγίξει του έδινε την ελπίδα ότι θα πιάσει κάτι άλλο, κάτι πέρα απ' το άγνωστο πλαίσιο των θλιβερών αναμνήσεων και του χαμένου γεγονότος. Λες και έγινε ξάφνου εκπρόσωπος για κάτι άλλο, σαν προμήνυμα. Ήθελε να ήταν απ' τις γυναίκες που ρωτούν ένα σοφέρ, ποια φαντάζεσαι ότι αγγίζεις όταν αγγίζεις εμένα; Ποια, όταν απέχεις απ' το δικό μου άγγιγμα, είν' αυτή που δεν αγγίζεται από σένα; Άγγιξέ με, ήθελε να πει σ' αυτό το ασαφές χαμόγελο αυτού του ανθρώπου που δεν καταλάβαινε αγγλικά, θα είμαι ο αγωγός, η κρυστάλλινη μπάλα σου. Θα κάνουμε έρωτα στα ασανσέρ και δε θα το συζητούμε ποτέ. Έρωτα στις τράνζιτο περιοχές, σε μέρη σαν τα ασανσέρ που βρίσκονται μεταξύ ορόφων. Έρωτα σε αυτοκίνητα. Οι περιοχές τράνζιτο εκ φύσεως αντιστοιχούν στον έρωτα. Κι όταν θα μου το κάνεις, θα το κάνεις και στην άλλη, όποια κι αν είναι ή ήταν, δε θέλω να ξέρω. Εγώ ούτε καν θα υπάρχω, εγώ θα είμαι απλώς το κανάλι, το ενδιάμεσο. Τον υπόλοιπο καιρό, πλήρης αμνησία, είσαι υπάλληλος του πατέρα μου. Εγώ θα γίνω το δικό σου «Τελευταίο Ταγκό στο Παρίσι», προφανώς δίχως βούτυρο. Όμως δεν έβγαλε τσιμουδιά μπρος σ' αυτό τον πονεμένο άντρα που έτσι κι αλλιώς δεν καταλάβαινε λέξη, ή μήπως καταλάβαινε; Στην πραγματικότητα δεν ήξερε πόσο καλά ή άσχημα μιλούσε τα αγγλικά, γιατί έβγαλε αυ-

τό το συμπέρασμα, γιατί έφτιαχνε όλο αυτό το σενάριο, τι γελοία πράγματα είν' αυτά; Βγαίνοντας απ' το ασανσέρ έλυσε τα μαλλιά της και περπάτησε ως το πεζοδρόμιο.

Αυτή ήταν η τελευταία μέρα με τον πατέρα της. Η επόμενη φορά που τον είδε ήταν αλλιώς. Αυτή ήταν η στερνή φορά.

«Είναι το δώρο σου! Μην παριστάνεις την πουριτανή, δεν είναι δυνατόν να το αρνηθείς τέτοιο αυτοκίνητο!» Το διάστημα ήταν βούτυρο, σκεφτόταν οδηγώντας πολύ γρήγορα, κι αυτό το αυτοκίνητο είναι το ζεστό μαχαίρι που το κόβει. Δεν το ήθελε. Ήθελε να νιώσει κι άλλα απ' αυτά που ένιωθε. Ήθελε να την ταρακουνήσει κάποιος, να της ουρλιάξει κατάφατσα, να τη χτυπήσει κατάμουτρα. Είχε μουδιάσει λες και τώρα έπεφτε η Τροία. Όμως η κατάσταση ήταν μια χαρά. Ήταν είκοσι τεσσάρων χρόνων. Υπήρχε ένας άντρας που ήθελε να την παντρευτεί κι άλλοι που δεν το ήθελαν, που ήθελαν λιγότερα. Είχε βρει το θέμα για το πρώτο ντοκιμαντέρ της και υπήρχαν τα χρήματα για να το ξεκινήσει. Κι είχε τον πατέρα της στη θέση του συνοδηγού καθώς το αυτοκίνητό της, ένα σπάνιο συλλεκτικό αμερικανικό μοντέλο Ντελόριαν, πετούσε προς το φαράγγι. Ήταν η πρώτη μέρα για κάτι. Ήταν η τελευταία μέρα για κάτι άλλο.

Έφαγαν ορεξάτα σ' ένα πανδοχείο υπό την υψηλή επίβλεψη κρεμασμένων στους τοίχους ελαφοκεφαλών. Πατέρας και κόρη είχαν την ίδια περιβόητη όρεξη, τον ίδιο υψηλό μεταβολισμό, την ίδια αγάπη για το κρέας, τα ίδια λιγνά ελαστικά κορμιά. Εκείνη παράγγειλε ψητό ελάφι σε μια απόπειρα να το ισορροπήσει με τα κομμένα κεφάλια που την επέκριναν.

«Ω, τέρας, τρώω τον πισινό σου», είπε δυνατά για να κάνει τον πατέρα της να γελάσει.

Κι εκείνος διάλεξε ελάφι, αλλά ως ένδειξη σεβασμού, όπως της είπε, για να δώσει νόημα στα αποχωρισμένα απ' τα κεφάλια σώματα. «Ως εκ τούτου, η σάρκα την οποία απολαμβάνουμε δεν είναι αληθινή σαρξ αλλά η σάρκα άλλων σαν αυτά κι έτσι μέσω

των εκπροσώπων τους υπάρχει ελπίς αποκαταστάσεως της δικής τους απωλεσθείσας ζωής και ασφαλώς θα επιτευχθεί η συνένωσις διά της τιμής που τους κάνουμε».

Κι άλλοι εκπρόσωποι, σκέφτηκε η Ινδία. Πρώτα το σώμα μου στο ασανσέρ και τώρα το κρέας στο πιάτο μου.

«Τρόμαξα λίγο με το σοφέρ σου. Με κοιτάζει λες κι είμαι άλλη. Είσαι σίγουρος για το ποιόν του; Τον τσεκάρισες; Τα χαρτιά του καθαρά; Τέλος πάντων, τι είδους όνομα είν' αυτό; Σαλιμάρ! Σαν κλαμπ με εξωτικές χορεύτριες. Σαν φτηνιάρικες διακοπές για νεόπλουτους, σαν ζογκλέρ σε τσίρκο. Α, σε παρακαλώ», ύψωσε το χέρι της ανυπόμονα πριν προλάβει να της πει το προφανές, «να λείπουν οι αναλύσεις περί κηπουρικής». Φαντάστηκε τον άλλο Σαλιμάρ, τον συνονόματο μεγαλειώδη κήπο Μουγκάλ* του Κασμίρ που κατέβαινε σταδιακά ανά επίπεδο πρασιάς σε καταπράσινη υγρασία ως τη γυαλιστερή λίμνη που δεν είχε δει ποτέ της. Το όνομα Σαλιμάρ σήμαινε «η κατοικία της χαράς». Έσφιξε τα σαγόνια της. «Μου ακούγεται σαν σοκολάτα. Επιπλέον, τώρα που το θυμήθηκα, πρέπει να σ' το πω, το δικό μου όνομα με βαραίνει. Αυτή η ξένη χώρα που με υποχρέωσες να κουβαλάω στους ώμους. Θέλω να είμαι άλλο όνομα και να μυρίζω γλυκά. Λέω να πάρω το δικό σου», αποφάσισε πριν της απα-

* Έως και το 1750 περίπου, το Κασμίρ είχε Μογγόλους ηγεμόνες ινδουιστές. Ο προαναφερόμενος κήπος κατασκευάστηκε απ' το βασιλιά Τζαχανγκίρ (1569-1627), διάδοχο του Άκμπαρ που ενδιαφερόταν για τις τέχνες, την αρχιτεκτονική και τους κήπους, ενώ η σύζυγός του, Νουρ Τζαχάν, είχε αναλάβει τη διακυβέρνηση. Η ανεξιθρησκία και η αγάπη για τις τέχνες των περισσότερων Μογγόλων βασιλέων καταργήθηκε απ' το γιο του Τζαχανγκίρ, τον Αουρανγκζέμπ, που ήταν φανατικός μουσουλμάνος, καταδίωξε ανελέητα τους ινδουιστές και παράλληλα πολεμούσε την εχθρική φυλή Μαράτα. Μετά το θάνατό του το 1707 η αυτοκρατορία άρχισε να διαλύεται, ενώ στον δέκατο όγδοο αιώνα ξέσπασαν πόλεμοι. Οι Μαράτα συνεργάστηκαν με τους Βρετανούς που κατέλαβαν τα μογγολικά εδάφη. (Σ.τ.Μ.)

ντήσει. «Μαξ, Μαξίν, Μάξι. Τέλειο. Από δω και στο εξής να με λες, Μάξι».

Κούνησε το κεφάλι του αρνητικά και συνέχισε να τρώει, δίχως να αντιλαμβάνεται ότι αυτός ήταν ο δικός της τρόπος να τον ικετέψει να πάψει να θρηνεί που δεν έκανε αγόρι, να εγκαταλείψει αυτή την παλιομοδίτικη θλίψη που κουβαλούσε όπου κι αν πήγαινε, αυτή την απαξίωση που την πλήγωνε και την πρόσβαλλε. Στο κάτω κάτω της γραφής, γιατί επέτρεπε στον εαυτό του να καμπουριάζει απ' το βάρος του αγέννητου κανακάρη, πώς μπορούσε να κάθεται μπροστά της μηρυκάζοντας την αποτυχία του, πώς επέτρεπε στον εαυτό του να βασανίζεται απ' αυτό το μισητό επώασμα, όταν αυτή βρισκόταν εδώ γεμάτη λατρεία για τον πατέρα της; Μήπως δεν ήταν φτυστή ο πατέρας της, μήπως δεν ήταν καλύτερο, κομψότερο και πιο άξιο πλάσμα απ' αυτόν τον ανύπαρκτο γιο; Εντάξει, τα χρώματά της και τα πράσινα μάτια της τα πήρε απ' τη μάνα της, όπως ασφαλώς και το στήθος της, όμως σχεδόν οτιδήποτε άλλο ήταν κληρονομιά του πρέσβη — αυτά έλεγε στον εαυτό της. Μιλούσε και δεν άκουγε ποτέ την άλλη της κληρονομιά, τους άλλους άγνωστους ρυθμούς, το μόνο που άκουγε ήταν η φωνή του πατέρα της, τους δικούς του τονισμούς, τους δικούς του μανιερισμούς, τα κλισέ του. Κοιτιόταν στον καθρέφτη και εθελοτυφλούσε στις σκιές του αγνώστου κι έβλεπε μόνο το πρόσωπο του Μαξ, το σχήμα του σώματός του, τη νωχελική κομψότητα των τρόπων και του στιλ του. Ένας ολόκληρος τοίχος της κρεβατοκάμαράς της είχε ντουλάπες με επένδυση από καθρέφτη κι όταν ξάπλωνε και καμάρωνε το γυμνό της σώμα, γυρνώντας απ' τη μια και την άλλη, παίρνοντας εκπληκτικές στάσεις για το μοναχικό της χατίρι, ερεθιζόταν συχνά, πραγματικά φούντωνε με την ιδέα ότι αυτό ήταν το σώμα που θα είχε ο πατέρας της αν ήταν γυναίκα. Αυτό το έντονο σαγόνι, αυτό το μίσχο για λαιμό. Ήταν μια ψηλή νέα γυναίκα, και το ύψος της ήταν το δώρο του, της το χάρισε με τις δικές του αναλογίες: σχετικά κοντός

κορμός, πολύ μακριά πόδια. Μια ελαφριά σκολίωση, μια αδιόρατη καμπύλη που τέντωνε το κεφάλι της και της έδινε έναν αέρα αρπαχτικού, σαν γεράκι — κι αυτό απ' τον πατέρα της.

Ακόμα και μετά το θάνατό του τον έβλεπε στον καθρέφτη. Ήταν το φάντασμα του πατέρα της.

Δεν επανέφερε το ζήτημα του ονόματός της. Σιωπηλά ο πρέσβης της έδωσε να καταλάβει ότι της έκανε χάρη που ξέχασε αυτή τη δυσάρεστη παρένθεσή της, τη συγχώρεσε ξεχνώντας το περιστατικό, όπως συγχωρούν ένα μωρό που τα έκανε πάνω του ή έναν έφηβο που σέρνεται σπίτι του μεθυσμένος και κάνει εμετό, μετά το άριστα στις εξετάσεις του. Αυτού του είδους η συγχώρεση καταντούσε εκνευριστική, όμως κι εκείνη με τη σειρά της έδωσε τόπο στην οργή, μιμούμενη σαν σε καθρέφτη τη συμπεριφορά του. Δεν πέταξε τίποτα σημαντικό ή πειραχτικό, ούτε τα παιδικά χρόνια στην Αγγλία όπου εξαιτίας του δεν έμαθε την ιστορία της, ούτε μίλησε για τη γυναίκα που δεν ήταν μάνα της, την κουμπωμένη γυναίκα που τη μεγάλωσε μετά το σκάνδαλο, ούτε τη γυναίκα που ήταν η μάνα της και για την οποία απαγορευόταν να μιλήσει.

Τέλειωσαν το φαγητό τους και πήγαν μια βόλτα στα βουνά, σκαρφαλώνοντας σαν θεοί στους ουρανούς. Δεν ήταν ανάγκη να πουν κάτι. Μιλούσε ο κόσμος. Ήταν το παιδί των γηρατειών του. Πλησίαζε τα ογδόντα, δέκα χρόνια νεότερος απ' αυτόν τον ρημάδη τον αιώνα. Τον καμάρωνε που περπατούσε με τόσο σθένος, καμία υποψία αδυναμίας στο βηματισμό του. Ήταν ικανός να γίνει κάθαρμα, για την ακρίβεια, το συνήθιζε, όμως κατείχε και τον διακατείχε μια υπερβατική θέληση, η εσώτερη δύναμη που έκανε τους ορειβάτες να σκαρφαλώνουν σε βουνοκορφές στα οχτώ χιλιάδες μέτρα δίχως οξυγόνο, ή τους μοναχούς να αναστέλλουν τις σωματικές τους λειτουργίες για απίστευτα πολλούς μήνες. Περπατούσε σαν άντρας στο άνθος της ηλικίας του. Έμοιαζε το πολύ πενηντάρης. Αν εκείνη τη στιγμή πετούσε κάπου γύρω τους η θανατηφόρα σφήκα, είναι σίγουρο ότι αυτή η

επιδεικτική ατέλειωτη νεανικότητα θα την τραβούσε σαν μαγνήτης. Η κόρη του τον αγαπούσε γι' αυτή του τη θέληση, την ένιωθε σαν σπαθί μέσα της, κλεισμένο στο κορμί της, ένα σπαθί που περίμενε. Ήταν κάθαρμα πάντα. Δεν ήταν φτιαγμένος για πατέρας. Ήταν ο πρωθιερέας του μαλαματένιου κλώνου. Ζούσε στο μαγεμένο άλσος, στον λατρευτικό του θρόνο, ώσπου δολοφονήθηκε απ' το διάδοχό του. Όμως κι ο ίδιος αναγκάστηκε να σκοτώσει τον προκάτοχό του για να πάρει την ιερή πρωτοκαθεδρία. Ίσως να ήταν κι αυτή κάθαρμα. Ίσως κι αυτή να ήταν ικανή για φόνο.

Τα παραμύθια που της έλεγε τις σπάνιες φορές που βρισκόταν στο προσκέφαλό της, όταν ήταν παιδί, δεν ήταν ακριβώς παραμύθια. Ήταν κηρύγματα λες κι ο φιλόσοφος του πολέμου, ο Σουν Τζου, εκπαίδευε το βλαστάρι του. «Το παλάτι της δύναμης είναι ένας λαβύρινθος με δωμάτια που συνδέονται μεταξύ τους», είπε κάποτε ο Μαξ στο νυσταγμένο κοριτσάκι. Κι εκείνη το φαντάστηκε να ζωντανεύει, φαντάστηκε ότι πλησιάζει το παλάτι, μισοκοιμισμένη, μισοξύπνια. «Δεν έχει παράθυρα πουθενά και πουθενά δε φαίνεται να υπάρχει πόρτα. Η πρώτη σου αποστολή είναι να βρεις πώς θα μπεις. Μόλις λύσεις αυτόν το γρίφο, μόλις γίνεις προσκυνητής-μαθητευόμενος της ιερής γνώσης και μπεις στον προθάλαμο της δύναμης, θα βρεις έναν άντρα με κεφάλι τσακαλιού που θα προσπαθήσει να σε κάνει να το βάλεις στα πόδια. Αν μείνεις, θα προσπαθήσει να σε καταβροχθίσει. Αν βρεις το κόλπο να τον προσπεράσεις, θα μπεις στον δεύτερο θάλαμο που φυλάσσεται από έναν άντρα με κεφάλι λυσσασμένου σκύλου και στον επόμενο θάλαμο θα δεις έναν άντρα με κεφαλή πεινασμένης αρκούδας. Στον τελευταίο θάλαμο υπάρχει ένας άντρας με κεφαλή αλεπούς. Δε θα προσπαθήσει να σε κρατήσει έξω απ' τον τελευταίο θάλαμο όπου κάθεται ο άντρας της αληθινής δύναμης. Όμως θα προσπαθήσει να σε πείσει ότι έφτασες ήδη στην αίθουσα της δύναμης και ότι αυτός είναι ο εκλεκτός.

»Αν καταφέρεις να μην ξεγελαστείς από τα κόλπα του άντρα-

αλεπού και προσπεράσεις, θα βρεθείς στο θάλαμο της δύναμης. Δεν είναι τίποτα εντυπωσιακό σαν χώρος, το μόνο που θα δεις είναι έναν άντρα σ' ένα γραφείο. Μοιάζει μια σταλιά, ασήμαντος και φοβισμένος, επειδή τώρα που έσπασες τις άμυνές του, οφείλει να σου προσφέρει όσα λαχταράει η ψυχή σου. Αυτός είναι ο κανόνας. Βγαίνοντας θα αντιληφθείς ότι δεν υπάρχουν πια οι άντρες με τα κεφάλια της αλεπούς, της αρκούδας, του σκύλου και του τσακαλιού. Τώρα στον οίκο της δύναμης οι θάλαμοι γεμίζουν με ιπτάμενα όντα, μισοί άνθρωποι, μισοί πτηνά, γεράκια, αετοί, αρπακτικά. Κάνουν βουτιές να σου αρπάξουν το θησαυρό. Το κάθε όρνιο κλέβει ένα κομματάκι του. Πόσο θα καταφέρεις να βγάλεις έξω από τον οίκο της δύναμης; Χτυπάς τα τέρατα και σκεπάζεις με το σώμα σου το θησαυρό. Σε γδέρνουν στην πλάτη με τα γυαλιστερά ασπρο-μπλε νύχια τους. Κι όταν, επιτέλους, καταφέρεις να βρεθείς και πάλι έξω, μισοκλείνοντας τα μάτια στο φως, σφίγγοντας ό,τι σου απέμεινε απ' τον πολύτιμο θησαυρό, θα πρέπει να πείσεις το πλήθος που σε αμφισβητεί — αυτό το ζηλόφθονο ανίκανο πλήθος! — ότι επέστρεψες κερδίζοντας ακριβώς αυτά που ποθούσες. Αν δεν το κάνεις, θα κουβαλάς για πάντα το στίγμα της αποτυχίας.

«Αυτή είναι η φύση της δύναμης», της είπε καθώς αποκοιμιόταν. «Αυτές τις ερωτήσεις κάνει. Όποιος αποφασίσει να μπει στον οίκο της πρέπει να ξέρει και πώς θα γλιτώσει». Κι ύστερα, λες και μόλις το σκέφτηκε, συμπλήρωσε: «Α, η απάντηση στην ερώτηση της δύναμης είναι η εξής: Δεν μπαίνεις στο λαβύρινθο σαν προσκυνητής-μαθητευόμενος. Μπαίνεις με κρέας και σπαθί. Δώσε στον πρώτο φρουρό το κρέας που λαχταράει, γιατί πεινάει αιώνια, και κόψε του το κεφάλι ενόσω τρώει! Μια κι έξω! Πρόσφερε το κομμένο κεφάλι στο φρουρό του δεύτερου θαλάμου κι όπως σκύβει να το φάει, πάρ' του το κεφάλι! Μια κι έξω! Το ίδιο και παρακάτω. Όταν ο άντρας της δύναμης συμφωνήσει να σου προσφέρει όσα απαιτείς, με τίποτα δεν του παίρνεις το

κεφάλι. Πρόσεχε! Δεν τον αποκεφαλίζεις! Ο αποκεφαλισμός των ηγετών είναι ακραία λύση, σπανίως αναγκαία, ουδόλως συνιστώμενη. Δημιουργεί κακό προηγούμενο. Ωστόσο φρόντισε να μη ζητήσεις μόνο όσα θες, αλλά κι ένα σακί κρέας. Με αυτό θα παρασύρεις τα όρνια στην καταστροφή. Και θα τα αποκεφαλίσεις. Μια κι έξω! Κόβε κεφάλια, ώσπου να λευτερωθείς! Κόβε αλύπητα. Η ελευθερία δεν είναι πρόσκληση για τσάι. Είναι πόλεμος, Ινδία!»

Τα όνειρα επανήλθαν και βρήκαν τον παιδικό της εαυτό: οράματα μάχης και νίκης. Τιναζόταν, στριφογύριζε και πάλευε στον πόλεμο που εκείνος ενστάλαξε μέσα της. Ήταν σίγουρη ότι αυτή ήταν η κληρονομιά του, το πολεμικό της μέλλον, το σώμα της σαν το δικό του, το μυαλό της σαν το δικό του, το ιπποτικό της πνεύμα σαν το δικό του, έψαχνε το Εξκάλιμπερ, έπρεπε να ξεριζώσει το σπαθί από το βράχο. Τον είχε ικανό να μην της αφήσει τίποτε από χρήματα ή περιουσία, τον είχε ικανό να ισχυριστεί ότι η έλλειψη αυτών των παροχών ήταν το τελευταίο πολύτιμο αγαθό που όφειλε να της προσφέρει, το τελευταίο που όφειλε να τη διδάξει κι όφειλε να το καταλάβει. Έδιωξε από το μυαλό της την ιδέα του θανάτου και κοίταξε τα μπλεδιά βουνά στο πορτοκαλένιο δειλινό που έλιωνε τεμπέλικα στην ακύμαντη θάλασσα. Μια δροσιστική αύρα ανέμισε τα μαλλιά της. Κάπου εδώ γύρω, το 1769 ένας φραγκισκανός μοναχός, ο Χουάν Κρέσπι, βρήκε μια πηγή και την ονόμασε Σάντα Μόνικα γιατί του θύμισε τα δάκρυα της μάνας του αγίου Αυγουστίνου όταν της δήλωσε ότι αποκηρύσσει τη χριστιανική εκκλησία. Ο Αυγουστίνος επέστρεψε στην πίστη του, όμως στην Καλιφόρνια κυλούσαν ακόμα τα δάκρυα της Σάντα Μόνικα. Η Ινδία περιφρονούσε τη θρησκεία, κι αυτή της η πεποίθηση επιβεβαίωνε ξανά το λάθος του ονόματός της. Η θρησκεία ήταν μια παραφροσύνη, όμως οι μύθοι της τη συγκινούσαν κι αυτό την μπέρδευε. Άραγε η πεθαμένη μάνα της θα έκλαιγε αν άκουγε ότι δεν πιστεύει, όπως έκανε κι η μάνα του Αυγουστίνου;

Στη Μαδαγασκάρη κατά περιόδους βγάζουν τους νεκρούς απ' τους τάφους τους και χορεύουν μαζί τους. Υπάρχουν φυλές στην Αυστραλία και στην Ιαπωνία που θεωρούν τους νεκρούς ιερούς και τους λατρεύουν σαν θεούς. Όπου κι αν πας, θα ανακαλύψεις ότι μελετούν και μνημονεύουν τους νεκρούς κι ότι οι άριστοι μεταξύ των νεκρών γίνονται στην ουσία αθάνατοι αφού ζουν στη μνήμη του κόσμου. Οι λιγότερο τιμημένοι, οι λιγότερο τυχεροί εκ των νεκρών αρκούνται να υπάρχουν στο θυμητικό ενός ή πολλών, υπάρχουν για όσους τους αγαπούν (ή τους μισούν) που παράλληλα ζουν κανονικά και γελούν, κουβεντιάζουν, κάνουν έρωτα, κάνουν καλοσύνες ή κακίες, πάνε σε ταινίες του Χίτσκοκ ή διακοπές στην Ισπανία, φορούν γελοία ρούχα, τους αρέσει η κηπουρική, έχουν αντικρουόμενες απόψεις και διαπράττουν ασυγχώρητα εγκλήματα και λένε στα παιδιά τους ότι τα αγαπούν περισσότερο από τη ζωή τους. Όμως η απέραντα πεθαμένη μάνα της Ινδίας ήταν το χειρότερο, το πιο πεθαμένο είδος νεκρού. Ο πρέσβης είχε θάψει την ανάμνησή της στην πυραμίδα της σιωπής. Η κόρη του ήθελε πάντα να τον ρωτήσει για τη μάνα της, οι ερωτήσεις την πλημμύριζαν κάθε φορά που τον έβλεπε. Οι απορίες τρυπούσαν σαν βέλος την κοιλιά της. Όμως ποτέ δεν τα κατάφερε. Η θανατηφόρα νεκρή μάνα της είχε εξαφανιστεί μες στη σιωπή του πατέρα της, ο πρέσβης είχε διαγράψει τα πάντα. Της έβαλε μιαν ασήκωτη ταφόπετρα και μέσα στην αιγυπτιακή πυραμίδα του καταχώνιασε και τα στολίδια της και τα σουσούμια της κι οτιδήποτε θα της επέτρεπε μια υποψία αθανασίας. Κανονικά η Ινδία θα έπρεπε να τον μισεί γι' αυτό που έκανε. Όμως τότε δε θα 'χε κανέναν ν' αγαπά.

Απολάμβαναν το ηλιοβασίλεμα στον Ειρηνικό μέσα στην ανάλαφρη θαμπάδα της ατμόσφαιρας ενώ ο πρέσβης μουρμούριζε στίχους. Πέρασε την περισσότερη ζωή του σαν Αμερικανός, όμως στη γαλλική ποίηση στρεφόταν για απαντοχή.

«Homme libre, toujours tu cheriras la mer! La mer est ton miroir...»

Της έσωσε τη ζωή πρώτα κι ύστερα καθοδήγησε τα αναγνώσματά της. Τώρα πια η κόρη του ήξερε όσα ο πατέρας της θέλησε να μάθει. Κι αυτό το ήξερε. «Α, ελεύθερε άνθρωπε, θ' αγαπάς πάντα τη θάλασσα. Τη θάλασσα, τον καθρέφτη σου. Μέσα της η ψυχή σου αγαλλιάζει. Γαληνεύει στους ατέλειωτους ριπιδισμούς της...» Άρα κι εκείνος σκεφτόταν το θάνατο. Του απάντησε με άλλο ποίημα του Μποντλέρ: «Le ciel est triste et beau comme un grand reposoir/ Le soleil s' est noye dans son sang qui se fige...» Και ξανά: «Le soleil s' est noye dans son sang qui se fige... Ton souvenir en moi luit comme un ostensoir!» «Ο ουρανός είναι θλιμμένος κι όμορφος σαν ένας τεράστιος, γιγάντιος βωμός. Ο ήλιος πνίγηκε στο πηχτό του αίμα. Ο ήλιος πνίγηκε στο πηχτό του αίμα. Η μνήμη σου λάμπει μέσα μου...» Γαμώτο... σαν τι; Α, ναι, «σαν τη θεία μετάληψη!» Και πάλι θρησκευτική εικονογραφία. Έπρεπε επειγόντως να έρθουν νέες εικόνες. Εικόνες για έναν άθεο κι άθρησκο κόσμο. Όμως ώσπου να βρεθεί η άθρησκη γλώσσα με τις ιερές έννοιες, μέχρι να δημιουργηθεί αρκετή άθρησκη ποίηση και εικονογραφία, αυτοί οι καθαγιασμένοι απόηχοι δε γινόταν να ξεθωριάσουν – το αντίθετο, διατηρούσαν ισχυρότατη, αν και προβληματική, ισχύ, ακόμα και πάνω στην Ινδία.

Ξαναείπε στα αγγλικά: «Η μνήμη σου λάμπει μέσα μου».

«Πάμε να φύγουμε», της απάντησε φιλώντας τη στο λαιμό. «Έπιασε ψύχρα. Μην το παρακάνουμε. Μεγάλωσα πια».

Πρώτη φορά τον άκουγε να αναγνωρίζει την αδυναμία του, πρώτη φορά παραδεχόταν τη δύναμη του χρόνου. Κι εκείνο το αυθόρμητο φιλί στο λαιμό της, χωρίς λόγο και αιτία, τι ήταν; Ένδειξη αδυναμίας, λανθασμένης κρίσης, όπως και το χυδαίο αυτοκίνητο. Ένδειξη ότι έχανε τον έλεγχο. Είχαν πάψει προ πολλού να δείχνουν τρυφερότητα μεταξύ τους, εκτός από λίγες κουβέντες. Έδειχναν την αγάπη τους με εγκράτεια σαμουράι.

«Η δική μου εποχή τελειώνει, δε θα μείνει τίποτα», είπε ο πρέσβης.

Είχε προβλέψει το ταχύτατο τέλος του Ψυχρού Πολέμου, την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Ήξερε ότι το Τείχος του Βερολίνου θα πέσει, ότι η επανένωση των δύο Γερμανιών ήταν ζήτημα χρόνου κι ότι όλα θα γίνουν εν μία νυκτί. Προέβλεψε την εισβολή των άπορων προσφύγων στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Προφήτεψε επίσης την εποχή με τους παντός είδους δικτατορίσκους και την ελεγειακή προεδρία των συγγραφέων, ανακοινώνοντας ότι ο Βάκλαβ Χάβελ και ο Αρπάντ Γκοντζ θα γίνουν ηγέτες. Ωστόσο έκλεισε τα μάτια σε άλλες πιο απολαυστικές πιθανότητες. Πάσχιζε να πιστέψει ότι οι παγκόσμιες δομές στων οποίων την κατασκευή συντέλεσε, οι μηχανισμοί επιρροής, χρήματος και ισχύος, οι διεθνείς συσχετισμοί, οι οργανισμοί, τα νομοθετικά πλαίσια συνεργασιών και νόμων των οποίων ο στόχος ήταν να μετατρέψουν έναν καυτό πόλεμο σε ψυχρό, θα λειτουργούσαν ακόμα στο μέλλον πέραν των προβλέψεών του. Η κόρη του συναισθανόταν την απελπισμένη του ανάγκη να πιστέψει ότι το τέλος της δικής του εποχής θα ήταν ευτυχισμένο κι ότι ο επερχόμενος νέος κόσμος θα ήταν καλύτερος απ' αυτόν που πέθαινε μαζί του. Η Ευρώπη απελευθερωμένη απ' τη σοβιετική απειλή κι η Αμερική, δίχως την ανάγκη να συντηρεί παντού πολεμικές βάσεις, θα έχτιζαν τον νέο κόσμο με τη φιλία τους, έναν κόσμο χωρίς τείχη, μια γη χωρίς σύνορα και όρια, μια γη με ατέλειωτες πιθανότητες. Το ρολόι της παγκόσμιας καταστροφής δε θα έδειχνε πια εφτά δευτερόλεπτα πριν από τα μεσάνυχτα. Οι ανερχόμενες οικονομίες της Ινδίας, της Βραζιλίας, της μόλις εξερχόμενης από την απομόνωση της Κίνας θα γίνονταν οι νέες ενεργειακές δυνάμεις του κόσμου σαν αντίβαρο στην αμερικανική ηγεμονία που ο ίδιος ως διεθνιστής καυτηρίαζε. Μόλις η κόρη του αντιλήφθηκε ότι ο πατέρας της γλιστρούσε σε ουτοπικές ψευδαισθήσεις, στο μύθο της εν δυνάμει τελειότητας του ανθρώπινου είδους, κατάλαβε ότι δεν του απέμενε πολλή ζωή. Ήταν σαν τον ισορροπιστή στο τσίρκο που συνεχίζει να περπατάει δί-

χως να βλέπει ότι δεν πατάει σε κανένα σκοινί.

Η αμείλικτη επίγνωση της κατάστασης την έκανε να νιώσει ότι αυξήθηκε η βαρύτητα της γης. Όταν ήταν πιο μικρή, αγγίζονταν πιο συχνά. Όπου κι αν τη φιλούσε —στο χέρι της, στο μάγουλό της, στην πλάτη της— ανακάλυπτε ένα πουλάκι και το έκανε να κελαηδάει. Μάκια, μάκια, να! Πουλάκια! Το τιτίβισμα γιορταστικό, γουργουριστικό, ξεχυνόταν απ' το δέρμα της κάτω απ' το μαγικό άγγιγμα των χειλιών του. Ως τα οχτώ της σκαρφάλωνε πάνω του λες κι ήταν το Έβερεστ. Στα γόνατά του έμαθε την ιστορία των Ιμαλαΐων, την ιστορία των προϊστορικών πρωτογενών ηπείρων, τη στιγμή που η Ινδία αποσπάστηκε από την Γουανταλάνδη και μετακινήθηκε κολυμπώντας στους προϊστορικούς ωκεανούς προς την Ευρασία. Έκλεινε τα μάτια κι έβλεπε τη μεγαλειώδη σύγκρουση, τα μεγαλειώδη βουνά να ξεπετιούνται ως τα ουράνια. Της δίδαξε το μέγα μάθημα για το χρόνο, για την άργητα της γης: η σύγκρουση συνεχίζεται ως σήμερα. Οπότε, αν εκείνος ήταν τα Ιμαλάια, αν κι εκείνος είχε βγει από τη σύγκρουση των μεγάλων δυνάμεων της φύσης, από μια σύγκρουση των κόσμων, τότε κι εκείνος επίσης συνέχιζε να μεγαλώνει. Άρα και η εντός του σύγκρουση συνέχιζε ακόμα και σήμερα. Ο πατέρας της ήταν το βουνό της κι αυτή ήταν η ορειβάτισσά του. Έπιανε τα χέρια της και την τραβούσε πάνω του, ώσπου η κοιλίτσα της ν' ακουμπήσει στο πρόσωπό του, και τη φιλούσε, κι η μικρή τουμπάριζε πάνω στους ώμους του πέφτοντας κάτω. Όμως μια μέρα δήλωσε ότι δεν θα ξανάκαναν τέτοια. Και της ήρθε να κλάψει αλλά κρατήθηκε. Δηλαδή; Τέλειωσε η παιδική ηλικία; Ε, καλά λοιπόν, αφού τέλειωσε, τέλειωσε. Άφηνε στην άκρη καθετί παιδιάστικο.

Ο δρόμος της επιστροφής ήταν άδειος, παντέρημος, λες και τέλειωνε ο κόσμος, κι όπως κυλούσαν στην ερειπωμένη άσφαλτο, ο πρέσβης άρχισε να μιλάει ακατάπαυστα, οι λέξεις του κυκλοφορούσαν αστραπιαία, σαν να ήθελε να αναπληρώσει το κενό των αυτοκινήτων. Ο Μαξ Όφαλς είχε ανέκαθεν ευχέρεια λόγου,

όμως κι αυτή ήταν άλλη μία απ' τις χιλιάδες τεχνικές για να κρύβεται και ποτέ δεν ήταν πιο απόκρυφος απ' όταν έδειχνε ολοφάνερος κι ανοιχτός. Την περισσότερη ζωή του την πέρασε στα λαγούμια, γεμάτος μυστικά, κι η δουλειά του ήταν να αποκαλύπτει τα ξένα μυστήρια προστατεύοντας τα δικά του, κι όταν επέλεγε ή αναγκαζόταν να μιλήσει, η χρήση της παραδοξολογίας ήταν δεδομένη. Κινούνταν στον άδειο δρόμο τόσο απαλά, που έμοιαζε σαν να παρέμεναν ακίνητοι, με τον ωκεανό στα δεξιά τους και την πόλη να αχνοφέγγει στ' αριστερά τους. Ο Μαξ επέλεξε να μιλήσει γι' αυτήν επειδή κι η πόλη γνώριζε πάρα πολλά γι' αυτόν, αλλά έκανε το λάθος του ερασιτέχνη: εκδηλώθηκε περισσότερο απ' όσο έπρεπε. Κι έτσι παίνευε την πόλη, σχολιάζοντας ακριβώς εκείνα τα στοιχεία που συνήθως θεωρούνταν τα χειρότερά της ελαττώματα. Παίνευε το γεγονός ότι αυτή η πόλη δε διαθέτει κέντρο. Η ιδέα του κέντρου ήταν κατά τη γνώμη του ξεπερασμένη, ολιγαρχική, ένας αλαζονικός αναχρονισμός. Η πίστη σε κάτι τέτοιο σημαίνει ότι περιορίζεις την περιφερειακή ζωή, ότι περιθωριοποιείς, άρα απαξιοίς και υποτιμάς. Αυτή η άνευ κέντρου εξάπλωση του γιγάντιου όγκου που δε διέθετε σπονδυλική στήλη, αυτή η μέδουσα, αυτή η Λερναία Ύδρα από τσιμέντο και φως, αποτελούσε την πραγματικά δημοκρατική πόλη του μέλλοντος. Καθώς η Ινδία οδηγούσε στους άδειους δρόμους, ο πατέρας της εξυμνούσε την αλλόκοτη ανατομία της πόλης, που τρεφόταν από αμέτρητες ολοζώντανες αρτηρίες αλλά δε χρειαζόταν καρδιά για να ρυθμίζει τη ροή. Το γεγονός ότι ήταν μια μεταμφιεσμένη έρημος τον έκανε να πανηγυρίζει για την εφευρετικότητα του ανθρώπινου είδους, την ικανότητά του να παροικεί τη γη, κάνοντας τη φαντασίωση πράξη, φέροντας νερό στην ερημιά, γεμίζοντας το κενό. Το γεγονός ότι η έρημος εκδικούνταν το δέρμα των κατακτητών της και τους ξέραινε γεμίζοντάς τους ρυτίδες και αυλακιές έδινε τη δυνατότητα σ' αυτούς τους πανηγυρίζοντες θνητούς να μάθουν το πρωταρχικό μάθημα: δεν υπάρχει

απόλυτη νίκη, η μάχη μεταξύ ανθρώπου και φύσης δεν τελειώνει ποτέ υπέρ κανενός αντιπάλου, η μάχη αιωρείται στην αιωνιότητα. Το ότι ήταν μια κρυφή πόλη, μια πόλη ξένων, του άρεσε πιο πολύ από οτιδήποτε. Στην Απαγορευμένη Πόλη της Κινεζικής Αυτοκρατορίας μόνο η βασιλική οικογένεια είχε το δικαίωμα να παραμείνει απόκρυφη. Όμως σ' αυτό το εξαίσιο καζάνι η μυστικοπάθεια ήταν δικαίωμα των πάντων. Η σύγχρονη εμμονή περί οικειότητας με την αναπόφευκτη αποκάλυψη του ενός προς τον άλλον ήταν αντιπαθής στον Μαξ. Μια ανοιχτή πόλη ήταν μια γυμνή πόρνη που ξαπλώνει προκλητικά χρησιμοποιώντας όλα της τα σκέρτσα ενώ αυτός ο καλυμμένος με πέπλο, γριφώδης τόπος, αυτή η ερωτική πρωτεύουσα της σκοτεινής διαστρωμάτωσης ήξερε ακριβώς πώς να ερεθίσει και να εξυψώσει τις μητροπολιτικές μας επιθυμίες.

Η Ινδία είχε συνηθίσει σε τέτοιους μονολόγους, στη ρητορική του επί παντός του επιστητού με μια μόνιμη χιουμοριστική διάθεση διαστρέβλωσης. Όμως αυτή τη φορά το λογύδριό του ήταν σαν να υπερέβαινε τα εσκαμμένα, σαν να τον θάμπωνε και καταντούσε μια σκιά στα μάτια της. Ισχυρίστηκε ότι θαύμαζε τις συμμορίες της πόλης επειδή διέθεταν συναρπαστική δυναμική της βίας και τους παλαβούς καλλιτέχνες των δρόμων για τα κρυπτογραφικά τους συνθήματα στα γκράφιτι. Ύμνησε το μεγαλείο των σεισμών και τις κατολισθήσεις που κατέστρεφαν την ανθρώπινη ματαιοδοξία. Ύστερα πετάχτηκε λυρικά στο περιβόητο αμερικανικό φαγητό των φαστ-φουντ και στην κόκα κόλα λάιτ. Σχολίασε εγκωμιαστικά τα τεράστια εμπορικά κέντρα με το φωτισμό νέον και μεταπήδησε στα οπωρολαχανικά, κριτικάροντας τους αγρότες: τα επιφανειακά λιγουρευτά μήλα είχαν γεύση αλευριού, οι μπανάνες φτιάχνονταν από χαρτοπολτό, τα λουλούδια δε μύριζαν και όλα αυτά τα αποκάλεσε σύμβολα του αναπόφευκτου θριάμβου της ψευδαίσθησης επί της πραγματικότητας, που ήταν η μοναδική πιο προφανής αλήθεια στην ιστορία του αν-

θρώπινου είδους. Όταν ο πρέσβης, που υπήρξε υπόδειγμα ακεραιότητας στο δημόσιο βίο (αλλά όχι και στον ιδιωτικά ερωτικό), ομολόγησε ότι θαύμαζε κρυφά ένα διεφθαρμένο ντόπιο πολιτικό επειδή τολμούσε να ρισκάρει τόσο και ύστερα, αντιφάσκοντας προς τον εαυτό του, παίνεψε έναν ακόμα διεφθαρμένο ντόπιο πολιτικό για τις ύπουλες μανούβρες των προ δεκαετίας εγκλημάτων του, η Ινδία άρχισε να διαβλέπει ότι στα βάθη του γήρατος, που τόσο έξυπνα είχε αποκρύψει ακόμα κι απ' την κόρη του, είχε χάσει τη δυνατότητα της χαράς, η αποτυχία τού έτρωγε τα σωθικά. Είχε μειωθεί η ικανότητά του να διαχωρίζει, έχανε την κριτική του δεινότητα, το ήθος του, κι αν η φθορά συνεχιζόταν, στο τέλος θα καταντούσε ανίκανος για οποιαδήποτε επιλογή, μέχρι και τα μενού των εστιατορίων θα ήταν ακατανόητα, μέχρι και η επιλογή του να σηκωθεί απ' το κρεβάτι ή να μείνει όλη μέρα ξαπλωμένος θα καταντούσε αδύνατη. Κι όταν θα τον συναντούσε η τελική επιλογή, η επιλογή μεταξύ του ν' ανασάνει ή όχι, σίγουρα θα πέθαινε.

«Λαχταρούσα τον καλό σου λόγο», του είπε για να τον κάνει να σωπάσει. «Όμως τώρα που με υποχρεώνεις να τον συσχετίσω μ' όλες αυτές τις αηδίες δεν είμαι σίγουρη ότι τον θέλω πια».

Έφτασαν μπροστά στην πολυκατοικία της κι ο σοφέρ στεκόταν εκεί, περιμένοντας με τα λαύρα του μάτια, στημένος στο ίδιο ακριβώς σημείο που τον είδε φεύγοντας, λες κι όλη μέρα έμεινε άγαλμα. Γύρω απ' το τσιμεντένιο πεζοδρόμιο ξεφύτρωναν λουλούδια, περιστοίχιζαν τα πόδια και τα χέρια του, ενώ τα ρούχα του ήταν κατακόκκινα. Απ' το αίμα; Τι; Τι ήταν αυτό; Ανοιγόκλεισε τα μάτια και φυσικά είχε κάνει λάθος, ο σοφέρ δεν ήταν ανθισμένος, όμως ήταν αστάλαγος, στητός και περίμενε υπομονετικά σαν κάθε καλός υπάλληλος. Μάλιστα, όσο έλειπαν, έκανε τη δουλειά του. Πήγε ως το Γούντροου Γουίλσον Ντράιβ κι έφερε την Μπέντλεϊ του πρέσβη. Γιατί δεν τα είδε αυτά με την πρώτη; Γιατί την έπληταν τέτοιες αλλόκοτες κρίσεις φαντασίωσης; Γιατί

αυτή η παραισθησιακή κατάρα; Μήπως πείραξε εν αγνοία της την Όλγα Σιμεόνοβνα και της έριξε κάποια πατατοκατάρα απ' το Βόλγα, απ' τα αρχαία χρόνια που τα τελώνια κυκλοφορούσαν στην επιφάνεια της γης; Όμως ούτε στην πατατομαγεία πίστευε. Σκέφτηκε ότι έφταιγε η κούρασή της. Όλα θα ηρεμούσαν έτσι και κατάφερνε να απολαύσει έναν συνεχή βαθύ ύπνο. Έταξε στον εαυτό της υπνωτικό χάπι. Έταξε στον εαυτό της μια αγνή απλή ζωή. Έταξε στον εαυτό της χαλάρωση – τέρμα οι φουρτούνες. Έταξε στον εαυτό της ότι από δω και στο εξής θα αρκείται στην κοινοτοπία της καθημερινότητας.

«Μου λες πού τον βρήκες αυτόν τον Μογγόλο κηπουρό;» ρώτησε τον πατέρα της που έδειχνε αφηρημένος. «Αυτόν τον Σαλιμάρ», επέμεινε. «Αυτόν το σοφέρ με το κάλπικο όνομα. Με τα απαράδεκτα αγγλικά. Πέρασε γραπτό τεστ;»

Ο πρέσβης κούνησε το χέρι αδιάφορα. «Σταμάτα ν' ανησυχείς». Και η φράση του την ανησύχησε περισσότερο. «Χρόνια σου πολλά. Δώσε μου ένα φιλάκι», συμπλήρωσε αφηρημένα.

Μετά τη δολοφονία του είδε στην τηλεόραση τον Γκορμπατσόφ να κατεβαίνει από το αεροπλάνο στη Μόσχα. Είχε γλιτώσει από το στρατιωτικό πραξικόπημα των κομουνιστών εναντίον του. Ταραγμένος, μπερδεμένος, θολός στις άκριες, σαν νερομπογιά που βράχηκε. Τον ρώτησαν αν σκόπευε να αποκηρύξει το Κομμουνιστικό Κόμμα και όπως πάγωσε σοκαρισμένος απ' την ερώτηση, αλαλιασμένος κι αναποφάσιστος, η Ινδία διάβασε την αναστάτωσή του. Ήταν γέννημα θρέμμα του κόμματος, ζούσε για το κόμμα. Και τώρα του ζητούσαν να το αποκηρύξει; Όχι, έλεγε όλο του το σώμα τρέμοντας, διαλυμένος, όχι, πώς είναι δυνατόν, αποκλείεται! Κι αμέσως μεταμορφώθηκε σε κάτι ξεκάρφωτο, η Ιστορία τον προσπερνούσε, μετατράπηκε σ' ένα χρεοκοπημένο άστεγο που κάνει ωτοστόπ στην Ιστορία πάνω στη λεωφόρο που έχτισε στις δόξες του ενώ τώρα κοιτούσε τα αυτοκίνητα να προσπερνούν, τους Γιέλτσιν να καλπάζουν προς το μέλλον. Ακόμα και ο άνθρωπος της δύ-

ναμης πρέπει να κατατροπώσει τα όρνια για να βγει απ' τον οίκο της. Και βγαίνει με τα χέρια αδειανά μπρος στον βάρβαρο όχλο που τον κοροϊδεύει. Ο Γκορμπατσόφ έμοιαζε με τον Μούσι, τον προφήτη που δεν κατάφερε να μπει στη Γη της Επαγγελίας. Κι εκείνη τη στιγμή έμοιαζε φτυστός ο πατέρας της, που θαύμαζε το ηλιοβασίλεμα.

Μια άλλη φορά, σ' εκείνες τις ατέλειωτες αβάσταχτες μέρες μετά το φόνο του, είδε ένα διαφορετικό του όραμα. Κάπου στη Νότια Αφρική ένας άνθρωπος έβγαινε από τη φυλακή όπου πέρασε όλη του τη ζωή μακριά απ' τον κόσμο. Κανένας δεν μπορούσε να διανοηθεί πώς θα ήταν τώρα πια αυτός ο έγκλειστος Λάζαρος. Η μόνη φωτογραφία του που δημοσίευαν οι εφημερίδες ήταν πολλών δεκαετιών. Σ' αυτή τη φωτογραφία φαινόταν ένας γεροδεμένος άντρας, ένας μαινόμενος ταύρος, ένα αντίγραφο του Μάικ Τάισον. Ένας επαναστάτης με φλογερά μάτια. Όμως αυτός που βγήκε απ' το κάτεργο ήταν ένας λυγερόκορμος άντρας που περπατούσε με χάρη. Όταν η Ινδία είδε την ψηλή και οστεώδη σιλουέτα του, να βαδίζει προς την ελευθερία σαν εξωγήινος του Σπίλμπεργκ, με τους προβολείς πίσω του, πίστεψε ότι βλέπει τον πατέρα της να ανασταίνεται εκ νεκρών. Η καρδιά της κόντεψε να σπάσει απ' τη συγκίνηση. Όμως δεν υπάρχουν αναστάσεις, δε γίνονται στ' αλήθεια, και δεν ήταν ο πατέρας της. Καθώς οι προβολείς των τηλεοπτικών συνεργείων υποχώρησαν, κατάλαβε ότι έβλεπε μια αλληγορία του μέλλοντος, του μέλλοντος που ο πατέρας της αρνήθηκε να φανταστεί. Ο Μαντέλα, μεταμορφωμένος από πυρπολητή σε ειρηνευτή, με την πανούργα Γουίνι δίπλα του. Ηθική και ανηθικότητα, ένας ηττημένος και μια διεφθαρμένη περπατούσαν προς τις κάμερες χεράκι χεράκι, σαν ερωτευμένοι.